

ГОРБУНОВА

Тетяна Олегівна
beliefgop@gmail.comстудент, Харківський
національний університет
будівництва та архітектури

УДК 336.7

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЗАСОБІВ ФІНАНСОВОГО ІНЖИНІРИНГУ У
БАНКІВСЬКОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИINTRODUCTION OF FINANCIAL ENGINEERING FACILITIES IN THE
BANKING SECTOR OF UKRAINE

Стаття присвячена вивченню теоретичних та методичних положень та розробленню науково-практичних рекомендацій щодо запровадження засобів фінансового інжинірингу у банківському секторі України.

Статья посвящена изучению теоретических и методических положений и разработке научно-практических рекомендаций по внедрению средств финансового инжиниринга в банковском секторе Украины.

The article is devoted to the study of theoretical and methodological provisions and the development of scientific and practical recommendations about the introduction of facilities of financial engineering in the banking sector of Ukraine.

Ключові слова: фінансовий інжиніринг, інновація, похідні фінансові інструменти, банк

Ключевые слова: финансовый инжиниринг, инновация, производные финансовые инструменты, банк

Keywords: financial engineering, innovation, derivative financial instruments, bank

ВСТУП

Негативні тенденції, спричинені кризовими явищами економіко-політичного характеру, значно впливають на діяльність банків. Наслідками такого впливу є падіння прибутковості банків; високий ступінь ризику банківської діяльності; скорочення кількості банків та низький рівень їх капіталізації; скорочення масштабів кредитування; значна частка проблемних позичок у кредитних портфелях; зниження довіри до банківської системи; недостатній розвиток асортименту банківських послуг, що призвело до погіршення фінансового стану банків та, як наслідок, до зменшення рівня їх фінансової стійкості.

За таких умов основної важливості набувають питання реструктуризації банківської системи, розвитку механізму забезпечення як її фінансової стійкості у цілому, так і окремих банків. Недостатньо вирішеними залишаються питання зміцнення фінансової стійкості банків за допомогою такого інструменту фінансового менеджменту, як фінансовий інжиніринг. Він може бути ефективно використаний для досягнення фінансових цілей банку, і в першу чергу для забезпечення його стійкого функціонування.

МЕТА РОБОТИ

Вивчення теоретичних і методичних положень та розроблення науково-практичних рекомендацій щодо запровадження засобів фінансового інжинірингу на банківському ринку.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet, нормативно-правові акти.

При проведенні дослідження використано методи структурно-логічного аналізу, порівняння та узагальнення.

РЕЗУЛЬТАТИ

Сучасний етап розвитку фінансів характеризується бурхливим розвитком нових фінансових продуктів, що є результатами застосування методів та прийомів фінансового інжинірингу.

Фінансовий інжиніринг – це цілеспрямоване розроблення та реалізація нових фінансових інструментів та/або нових фінансових технологій, а також творчий пошук нових підходів до вирішення фінансових проблем за допомогою уже відомих фінансових інструментів та технологій. Можна сказати, що фінансовий інжиніринг допомагає банкам та іншим фінансовим посередникам оперативніше та ефективніше реагувати на зміни, що відбуваються у світі, в законодавстві та економіці конкретної країни, всередині конкретного суб'єкта господарювання.

Застосування фінансового інжинірингу передбачає наявність у банків висококваліфікованих спеціалістів. Останні повинні мати відповідний рівень знань у галузях економічної та фінансової теорії, бухгалтерської та банківської справи, юриспруденції, математики, статистики та оподаткування, володіти мистецтвом моделювання. Крім того, необхідно знати комп'ютерну та телекомунікаційну техніку, бути поінформованим про наявні, розроблені фінансові інструменти та схеми, розуміти, в якій спосіб їх можна використати при вирішенні поставлених фінансових проблем [4].

Розроблення нових інструментів або схем фінансового інжинірингу починається, як правило, з пошуку нових концептуальних ідей. Можливі два шляхи:

1. Ідею нових інструментів та схем фінансового інжинірингу висувають працівники банку.

2. Проводиться аналіз та узагальнення ситуації в економіці, на ринку грошей, дій конкурентів, досліджуються потреби клієнтів та зміни в законодавстві тощо.

Одержані в результаті пошуку дані, ідеї, проекти схем та інструменти банку необхідно оцінити, зокрема, з погляду:

- відповідності стратегії і тактиці банку;
- впливу ідеї на потенційну конкурентоспроможність банку і його клієнта;
- відповідності ідеї потребам, які існують у клієнтів банку, та можливостям самого банку;
- впливу, який може справити реалізація схеми фінансового інжинірингу, на активи та пасиви банку, його ліквідність та платоспроможність;
- економічної ефективності схеми фінансового інжинірингу як для банку, так і для інших учасників цієї схеми;
- перспективності використання схеми фінансового інжинірингу у майбутньому для інших клієнтів;
- впливу реалізації схеми фінансового інжинірингу на роботу окремих підрозділів банку;
- доцільності взяття банком на себе відповідних видів ризику, способам їх зменшення.

Невід'ємною умовою створення та зміцнення лідерських позицій для банківських установ сьогодні є інтенсифікація їх інноваційної діяльності. Парадигма сучасної банківської діяльності вимагає від банків постійного пошуку нововведень у сфері своєї діяльності та генерації нових продуктів, що сприятиме поступовому переходу від традиційного способу введення банківського бізнесу до клієнтоорієнтованого, підвищення привабливості банківських продуктів та послуг та розширення меж їх діяльності.

Відтак, особливої важливості сьогодні набувають питання, пов'язані із запровадженням інноваційних банківських продуктів та послуг відповідно до особливостей розвитку фінансово-кредитних установ для забезпечення їх стійкого функціонування, а також розширення асортименту банківських продуктів для забезпечення привабливості і індивідуальності банківської установи [2].

Фінансова інновація – це нові фінансові інструменти та фінансові технології.

Існують наступні напрями застосування фінансових інновацій:

1) продуктові інновації охоплюють впровадження нових (радикальна інновація) або вдосконалених існуючих(модифікаційна інновація) продуктів;

2) технологічні інновації- це впровадження нових технологій виробництва старих чи нових продуктів, оновлення інформаційних систем, оновлення устаткування ;

3) інновації у бізнес-процесах банку – розширення різноманіття методів та заходів, що можливо реалізувати у банку, але непритаманних банківській установі;

4) організаційні інновації нові методи і форми організації всіх видів діяльності банку, удосконалення організаційної структури керуючої й керованої підсистеми банку, удосконалення організації праці та організації використання всіх видів ресурсів.

На світовому банківському ринці існує дуже багато фінансових інновацій, які вже дуже популярні у розвинених країнах. Деякі з них широко використовуються і в Україні, однак існують і такі , що ще нереалізовані на вітчизняному ринці. На думку автора було б доцільно використати, деякі вже досить відомі фінансові інновації у банках України. Для цього було проведено аналіз зарубіжних засобів фінансового інжинірингу і виокремлено найбільш популярні тенденції у фінансових інноваціях за напрямками (вказаними вище) наведені у табл. 1.

Таблиця 1

Сучасні інноваційні тренди у банках та їх характеристика [узагальнено на основі [2,2,6,1,3]]

Фінансова інновація	Сутність фінансової інновації	Вітчизняний досвід
1	2	3
Технологічні інновації		
Модернізація банківських відділень	Створення мережі відділень із мінімальною кількістю співробітників у рамках концепції "the self-service economy"	Існує, не розвинута
Безконтактні технології	Здійснення певних банківських операцій за допомогою мобільних пристроїв, соціальних мереж та NFC-технологій	Існує, не розвинута
Кріпто-технології	Миттєва ідентифікація клієнта за допомогою селфі, систем розпізнавання мови та електронного підпису	Існує, не розвинута
Big Data	Використання великого масиву даних про клієнтів банку задля покращення клієнтського сервісу та формування правильного іміджу серед клієнтів	Існує частково, не розвинута

Продовження табл. 1

1	2	3
Інновації у бізнес-процесах		
ВРМ та QlikView системи	Об'єднання всіх інновацій, що орієнтовані на клієнтів в єдиний бізнес-процес на основі систем нового покоління	Існує частково, не розвинута
"Творчий банкінг"	Розподіл відповідальності за розвиток бізнесу корпоративного клієнта між банком і підприємством та в їх творчій спільній роботі зі створення взаємних цінностей	Існує частково, не розвинута
Гейміфікація	Використання елементів гейміфікації для залучення нових клієнтів, їх навчання та мотивації	Дуже поширена
Продуктові інновації		
Краудфандінг	Коллективне фінансування невеликими сумами за допомогою використання можливостей новітніх інформаційно-комунікаційних технологій	Існує частково
P2P та P2B кредитування	Фінансування одного суб'єкта іншою (як правило фізичною особою) за допомогою інтернет-платформ та за допомогою фінансового посередника (банку)	Існує частково, не розвинута
Структуровані депозити	Депозити, які прив'язані до вартості певного фінансового інструменту дають змогу вкладнику отримати додаткову вигоду від вартості будь-якого фінансового інструменту	Існує на ринку
Комбіновані депозити	Депозити, які являють собою комбінацію вкладних рахунків та програм страхування	Існує на ринку
Мультивалютні вклади	Депозити, які передбачають зберігання коштів у різних валютах	Дуже поширена
Рахунки з нульовим залишком	Банківські рахунки, які використовуються для ліквідації надлишкових залишків і підтримки контролю над витратами економічних агентів	Існує на ринку
Рахунки з автоматичним очищенням	Банківські рахунки, залишок за якими інвестується в процентні активи в інтересах власника рахунку, а наступного дня інвестовані кошти та нараховані відсотки повертаються на рахунки власника	Існує частково, не розвинута
Організаційні інновації		
Ко-брендінг банків та страхових компаній	Взаємодія банків та страхових компаній у формі спільної стратегії задля високої ефективності та отримання прибутку	Дуже поширена
Інноваційна культура	Зміни у існуючих методиках підготовки та перепідготовки банківського персоналу та створення новітніх банківських професій	Дуже поширена

Задля реалізації вказаних у таблиці фінансових інновацій, які ще не запроваджено на банківському ринку Україна та такі, які розвинуті слабко чи частково, слід оцінити світовий досвід використання подібних засобів фінансового інжинірингу.

При виборі банком фінансової інвестиції слід провести ряд аналізів, і на основі них зробити висновки

відносно доцільності та потреби використання тої чи іншої фінансової інвестиції, а саме:

- оцінити можливості банку запровадити у свою діяльність додатковий фінансовий інструмент чи послугу, здатність до їх реалізації на економічному, технологічному та кадровому рівні;

- проаналізувати фінансову та економічну ефективність впровадження фінансової інновації (прибутковість, ліквідність, рентабельність);

- порівняти фінансовий стан банків у яких вже існує, та працює засіб фінансового інжинірингу, разом с тим оцінити схожість та економічний стан розвитку банківської системи та в цілому економіки країни, де перебуває цей банк;

- проаналізувати с позиції проектного фінансування шляхи залучення ресурсів для реалізації фінансових інновацій, побудова можливих схем та моделей її реалізації.

ВИСНОВКИ

Фінансовий інжиніринг є ефективним та найбільш прогресивним заходом для забезпечення економічного зростання, поліпшення фінансового стану та привабливості банку, за умови грамотного використання його засобів. Основним засобом реалізації фінансового інжинірингу є фінансові інновації банку, які в свою чергу передбачають внесення суттєвих змін або впровадження зовсім нових ідей та схем у діяльність банку. Для банку досить важливо оцінити яка сфера його діяльності найменш розвинута, або ж просто потребує нововведень і виходячи з цього обрати інновацію за напрямком: продуктову, технологічну, організаційну чи інновацію у бізнес-процесах банку. Перед впровадженням повинна бути розглянута доцільність реалізації фінансової інвестиції, проведено аналіз можливого позитивного та негативного впливу такого впровадження на діяльність банку, оцінити можливі ризики, що можуть бути з цим пов'язані, і прийняти рішення щодо раціональності внесення вірогідних змін у роботу банку.

При впровадженні засобів фінансового інжинірингу у банку здійснюються заходи проектного фінансування, які передбачають оцінку фінансової інновації с позиції інвестиційної привабливості, а також аналіз ринку, аналіз світового та вітчизняного досвіду, маркетингові дослідження, оцінку фінансової ефективності.

Список використаних джерел

1. Антон Тютюн про нові тенденції на ринку депозитів, розвиток електронної комерції та зміни в банках під впливом інноваційних технологій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/1873241-maybutne_bankivskih_viddilen_platignih_kart_tehnologiy_plategiv_2083555.html

2. Біляєва В.Ю. Виявлення резервів забезпечення фінансової стійкості банків України / В.Ю. Біляєва // Інноваційна економіка. – 2016. – No. 1–2. – С. 62–70.

3. Васильчук І. Краудфандінг і краудінвестинг як фінансові інновації / І. Васильчук // Ринок цінних паперів України. – 2013. – № 11-12. – С. 59-67.

4. Єгоричева С. Методологічні засади організації інноваційного процесу в комерційних банках / С. Єгоричева // Вісн. Нац. Банку України. – 2011. – No. 1. – С. 53-57.

5. Инновации украинских банков: смартфоны, часы и селфи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://psm7.com/innovacii-ukrainskix-199bankov-smartfony-chasy-i-selfi.html>

6. Ісаєв Р. Методика розробки нових банківських продуктів / Р. Ісаєв // Фінансовий ринок України. – 2011. – No. 1. – С. 8-11.